

VLIV VĚKU, POHLAVÍ A VZDĚLÁNÍ NA SCHOPNOST ODLOŽIT USPOKOJENÍ – TRPĚLIVOST

Co je to vlastně trpělivost?

Patří mezi klíčové hodnoty a dovednosti lidského života, trpělivost se ukazuje jako důležitý prvek v různých sférách našich každodenních zkušeností. Od individuálního rozvoje po mezilidské vztahy a profesionální úspěch. Trpělivost představuje zásadní faktor pro dosažení dlouhodobých cílů a vyváženého životního stylu. Tento koncept není pouze statickým vlastnictvím, ale spíše dynamickým procesem, který odráží naši schopnost vyrovnat se s výzvami, nejistotou a odkládat okamžik uspokojení pro vyšší a trvalejší zisk (Hartl & Hartlová, 2015).

Jiné zdroje zase uvádí, že trpělivost je otázkou života a smrti. Jde totiž o to, zda si vybereme okamžité uspokojení, nebo právě budeme trpěliví a počkáme na pro nás lepší a strategičtější řešení. Lehce se to dá ukázat na dětech, které svou trpělivost ještě musí vytrénovat. Když totiž dáte dítěti sladkost, sní ji hned, neuvažuje nad tím, že by si ji nechalo na později, kdy by mělo opravdu hlad (Roberts, 2013).

Spousta lidí ale mylně zaměňuje trpělivost za nerozhodnost. Pojdme si teď oba pojmy více vysvětlit. Trpělivost je spojena s odolností vůči obtížím a schopností tolerovat zpoždění, neúspěchy a nejistotu. Vyžaduje také často notnou dávku disciplíny, soustředění a schopnost udržet si dlouhodobý nadhled nad řešenou situací. Na druhou stranu nerozhodnost je stav, kdy jedinec není schopen nebo odhodlán učinit rozhodnutí. Může být způsobena nejistotou, obavami z následků rozhodnutí nebo nedostatkem informací. Nerozhodnost může vést také k prokrastinaci, ztrátě příležitostí a celkovému pocitu stagnace (Stevens & Stephens, 2008).

Na rozdíl od trpělivosti, která vyžaduje aktivní úsilí a často přináší pozitivní výsledky, nerozhodnost často brání jedinci v dosahování svých cílů a plnění svého potenciálu (Roberts, 2013).

Proměnné zařazené do modelu

Tato práce využívá data od bývalých studentů předmětu Psychometrika 1 z roku 2018/2019. Do skupiny regresorů byl přidán regresor s názvem Vzdělání. Zařazení je pouze z didaktických účelů. Přiřazování určitého stupně vzdělání každému respondentovi probíhalo za pomoci naměřených údajů na webu Sčítání 2021 a generátoru náhodných čísel. Základního vzdělání dosáhlo v roce 2021 12,5 % lidí, to v našem případě znamená, že k 87 lidem je přiřazeno ZŠ. Dále středního vzdělání dosáhlo 70 % lidí, tedy v přepočtu na naše data jsme přiřadili SŠ ke 485 lidem. A nakonec vysoké vzdělání mělo 17,5 % lidí, tedy v našem případě 121 respondentů. Do modelu jsme zařadili následující proměnné.

Závislé proměnné:

- **Hrubý skór**, kterého respondenti dosáhli v rámci škály měřící trpělivost – jedná se o data od celkem 693 respondentů, z toho 175 mužů a 518 žen. Věkový průměr souboru je 26,83 let s věkovým rozpětím od 14 do 68 let.

Regresory:

- **Věk respondentů**
- **Pohlaví** – jedničkou byli kódováni muži, nulou ženy
- **Interakční člen věk a pohlaví**

- **Vzdělání** – brali jsme v potaz ZŠ, SŠ a VŠ (převáděno podle procentuálního zastoupení v populaci z roku 2021, VŠ je v našem modelu jako referenční skupina)

Tabulka č. 1 zobrazuje efekt jednotlivých proměnných. Můžeme z ní vyčíst, že největší roli v rámci modelu hraje věk a interakční člen regresorů věk a pohlaví. Naopak regresor pohlaví zde nemůžeme označit jako významnější.

Dvě z proměnných bohužel nemůžeme nazvat jako signifikantní, protože p-hodnota nedosahuje požadované hladiny významnosti 0,05. Jediná proměnná věk, u níž dosahuje p-hodnota hladiny významnosti 0,01 můžeme nazvat jako signifikantní.

Tabulka č. 1: Efekt regresorů v rámci modelu

Regresor	Hodnota F	p-hodnota
Věk	1,59	0,01
Pohlaví	0,91	0,34
Interakce věk a pohlaví	1,42	0,06

Prezentace výsledků

Výsledná data lineárního modelu zobrazuje tabulka č. 2. Tabulka obsahuje také hodnoty regresních koeficientů s jejich směrodatnými odchylkami. Můžeme si povšimnout, že vzdělání hraje v souvislosti s trpělivostí pouze minimální roli. Regresní koeficienty dále ukazují, že stejně tak nehraje roli ani pokud jsme muž či žena. P-hodnota ani v tomto případě nevychází signifikantní, což pochopitelně koresponduje s výsledky, které jsme uváděli výše.

Tabulka č. 2: Výsledná data lineárního modelu

	Parametr	Sm. odch. param.	β	Sm. odch. β	p-hodnota
Pohlaví	0,02	0,04	0,38	0,59	0,51
Věk	0,05	0,04	0,08	0,03	0,17
ZŠ	0,01	0,05	0,13	0,94	0,89
SŠ	0,02	0,05	0,33	0,68	0,62

Zhodnocení modelu

Jak již naznačily výše uvedené hodnoty, jednotlivé regresory bohužel nehrají v rámci modelu příliš signifikantní roli. Tudíž nelze předpovědět něčí trpělivost na základě pohlaví, věku či vzdělání.

Použitá literatura:

1. Hartl, P., & Hartlová, H. (2015). Psychologický slovník (Třetí, aktualizované vydání). Praha: Portál.
2. Roberts, J. (2013). The Power of Patience. Online. *Harvard Magazine*. s. 1-7. Dostupné z: <http://harvardmagazine.com/2013/11/the-power-of-patience> [cit. 2024-03-04].
3. Sčítání 2021. Online. *Sčítání lidu 2021*. 2021. Dostupné z: <https://scitani.gov.cz/>. [cit. 2024-03-11].
4. Stevens, J. R., & Stephens, D. W. (2008). Patience. *Current Biology*, 18(1), R11-R12. <https://doi.org/10.1016/j.cub.2007.11.021>